

Kroniek

C. van Dijk

Stijl

Een ander onderwerp dat ik in deze Kroniek nog wil noemen en wat volgens mij het wezenlijkste punt is waar ds. Luiten en ik elkaar niet hebben begrepen of wellicht van mening blijven verschillen, is de stijl van communiceren van de kerk.

In mijn Kroniek gaf ik aan dat het belangrijk is dat de kerk haar eigen stijl van communiceren bewaart. En zich niet aanpast aan de stijl van de reclamewereld.

Ik ervaar vaak dat ik word gemanipuleerd door reclamemakers. Door de beelden op de tv en het geluid eronder word je in een bepaalde stemming gebracht. En dat prettige moet je associëren met het aangeboden product. Het wordt mooier afgebeeld dan het in de praktijk is. Daar ligt een zekere bedrieglijkheid in, die ik niet graag verbonden zou zien worden met de manier waarop de kerk voor de dag komt.

Je ziet dat bij bepaalde voorgangers in Amerika die een perfect plaatje te zien moeten geven. Zij staan met hun vrouw en kinderen prominent vooraan, met de tandpastaglimlach. En er zijn nare voorbeelden van situaties waarbij dat beeld aan gruzelementen viel. Het gezin was niet zo gelukkig. Het huwelijk was niet zo best.

Zo kunnen wij ook een presentatie kiezen waarin we de kerk als een ideale wereld aanprijzen. Ik wees dat aan in de website van Amsterdam-Zuid/West.

Heb ik daarmee een oordeel over het geheel van de website gegeven? Volgens ds. Luiten wel. Sterker nog: ik heb daarmee een oordeel gegeven over alle websites die er zijn. Want hij betoogt dat er veel betere zijn en dat ik dat in mijn artikel had moeten verdisconteren. Maar dat is mijn punt helemaal niet. Ik wil attenderen op het risico dat je jezelf mooier voordoet dan je bent. En dat heb ik in een paar regels van een website aangewezen. De website als geheel is fraai. (Dat schreef ik ook...)

De lach

Een stijlvolle manier van communiceren hoort ook bij de eredienst. Collega Storm knipte in november in de Persrevue een stuk uit het blad *De Waarheidsvriend*, waarin ds. P.J. Vergunst zich een tegenstander verklaarde van de beoogde lach in de eredienst. De dominee moet niet de bedoeling hebben zijn gehoor aan het lachen te maken.

De woorden van ds. Vergunst moeten voor zijn rekening blijven. Het werd opgeschreven in het blad van de Gereformeerde Bond binnen de PKN. Ik verwees er slechts naar om aan te geven dat er een bepaald stijlbesef dient te zijn in de kerk.

Mag er nooit gelachen worden? Natuurlijk wel. Ds. Luiten wijst bijbelteksten aan die zelf komisch bedoeld zijn. Maar de verkondiging van de kerk is een ernstige zaak. De gemeente verschijnt voor de levende God. En die heilige God heeft de gemeente lief. Die gemeente wordt in de ontmoeting gebracht bij de noodzaak van geloof en bekering. Daar staat druk op die niet verlicht moet worden door allerlei grapjes. Natuurlijk kan humor in de eredienst een plek vinden. Maar het wezenlijke van de verkondiging, Gods liefde voor zondaren, kan per definitie niet gebracht worden in het *format* van een goede grap.

Ik ga eraan voorbij dat Luiten in mijn kritiek op televisiediensten (ze zijn naar mijn oordeel te ingrijpend anders dan een eredienst op een gewone zondag) leest dat ik tegen elke visualisering in de kerkdienst ben. Het is me een raadsel waar hij die kennis vandaan haalt.

Eigen stijl

Hoe kun je woorden geven aan de eigen stijl van de kerk? Ik vind dat lastig. Ds. Luiten trekt het probleem op een fraaie manier breed door te verwijzen naar de invloed die menswetenschappen hebben in de manier waarop de kerk optreedt. Je moet niet alleen verstand van de bijbelse boodschap hebben, maar ook van hoe mensen werken. Hoe ze communiceren. Hoe je mensen kunt bereiken.

Maar het is onjuist om die beide benaderingen een gelijk gewicht te geven. Het wezen van de boodschap van de kerk ligt in de verkondiging van het evangelie, niet in het begrijpen van mensen.

Ds. Luiten doet het echter voorkomen als zou het voorstaan van een eigen stijl betekenen dat je je aan wetmatigheden uit de menswetenschappen niet gelegen laat liggen. Wij schrijven met zwarte inkt op zwart papier. En dat niemand dat kan lezen, dat is hun probleem. We hebben om dogmatisch juiste redenen voor zwarte inkt en zwart papier gekozen... Iedereen ziet de absurditeit van dit voorbeeld.

Natuurlijk zijn er wetmatigheden waarmee rekening gehouden wordt. Dat zal ik niet ontkennen. De kerk kan zeker leren van de communicatiewetenschapper.

Ik zie echter dat er in de communicatie een bepaalde grofheid kan sluipen die normaal wordt gevonden in de wereld van de reclame en de websites. Je mag best overdrijven. Je mag dingen beter voorstellen dan ze zijn. En daar blijf ik me tegen verzetten.

We zien gelukkig in de manier waarop mensen met de moderne massamedia omgaan, ook een tendens om daarvan terug te komen. Men wil zich bewust worden van de manipulatie die aan het medium eigen is. En zich ertegen wapenen.

Raoul Heertje heeft geprobeerd een eerlijk tv-programma te maken. Hij legde de trucjes van programmamakers bloot. Een clean programma maken lukte hem echter allerminst. Ook in zijn 'heerlijk eerlijke' programma bleek dat het resultaat een geconstrueerde werkelijkheid was.

Mensen verlangen naar eerlijke, pure informatie, zonder dat ze door beeld en geluid worden gemanipuleerd. Aan die behoefte aan een nieuwe puurheid kan de kerk tegemoetkomen in haar presentatie. In prediking, in website, enzovoorts.

Getuigenis

Terug naar de oorspronkelijke bedoeling van de Kroniek van november: een kerkdienst is een eigensoortig gebeuren. Het kan niet de vorm aannemen van een talkshow (zo bij Robert Schuller).

Het kan niet de stijl van de amusementscultuur aannemen. Want de bedoeling is niet te amuseren, maar te confronteren met de boodschap van heil of onheil, redding of verloren gaan. Onder die hoogspanning dient de kerkdienst vroeger of later wel te komen. Met of zonder gasten van buiten. Anders is het niet de plaats waar de sleutel van de verkondiging werkelijk bediend wordt. Gods koninkrijk moet opengaan. In al zijn aantrekkelijkheid en gulheid mag dat worden gezegd en gedemonstreerd. Maar wie niet op de uitnodiging ingaat,

kan niet simpelweg verder zappen. De kerk heeft tot taak om duidelijk te maken dat het erop aankomt. Dat is de ernst van de verkondiging.

Ik las een getuigenis van een man die al een tijdje de kerkdiensten bijwoonde in een gereformeerde kerk. Hij geloofde niet, of althans nog niet. Hij kreeg de gelegenheid om in de eredienst zijn getuigenis te geven.

Zijn boodschap was dat hij het er gezellig vond. Hij was er zo welkom. Er was zoveel merkbare aandacht en liefde.

Dat is ontzettend waardevol. Zo moet dat zijn in de gemeente.

Maar volgens mij moet er ook een moment komen waarop hij zich als ongelovige hoogst onprettig gaat voelen. Zonder geloof is het op den duur in de kerk niet vol te houden. Anders is de kerk langs de boodschap heen geschoten.

Afgesloten op 2 maart 2009.